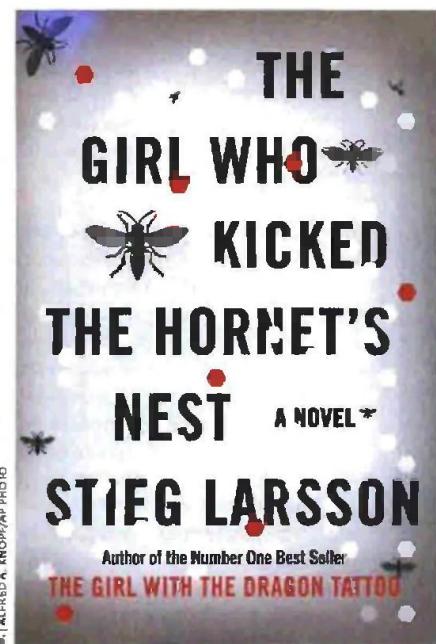

STIEG LARSSON

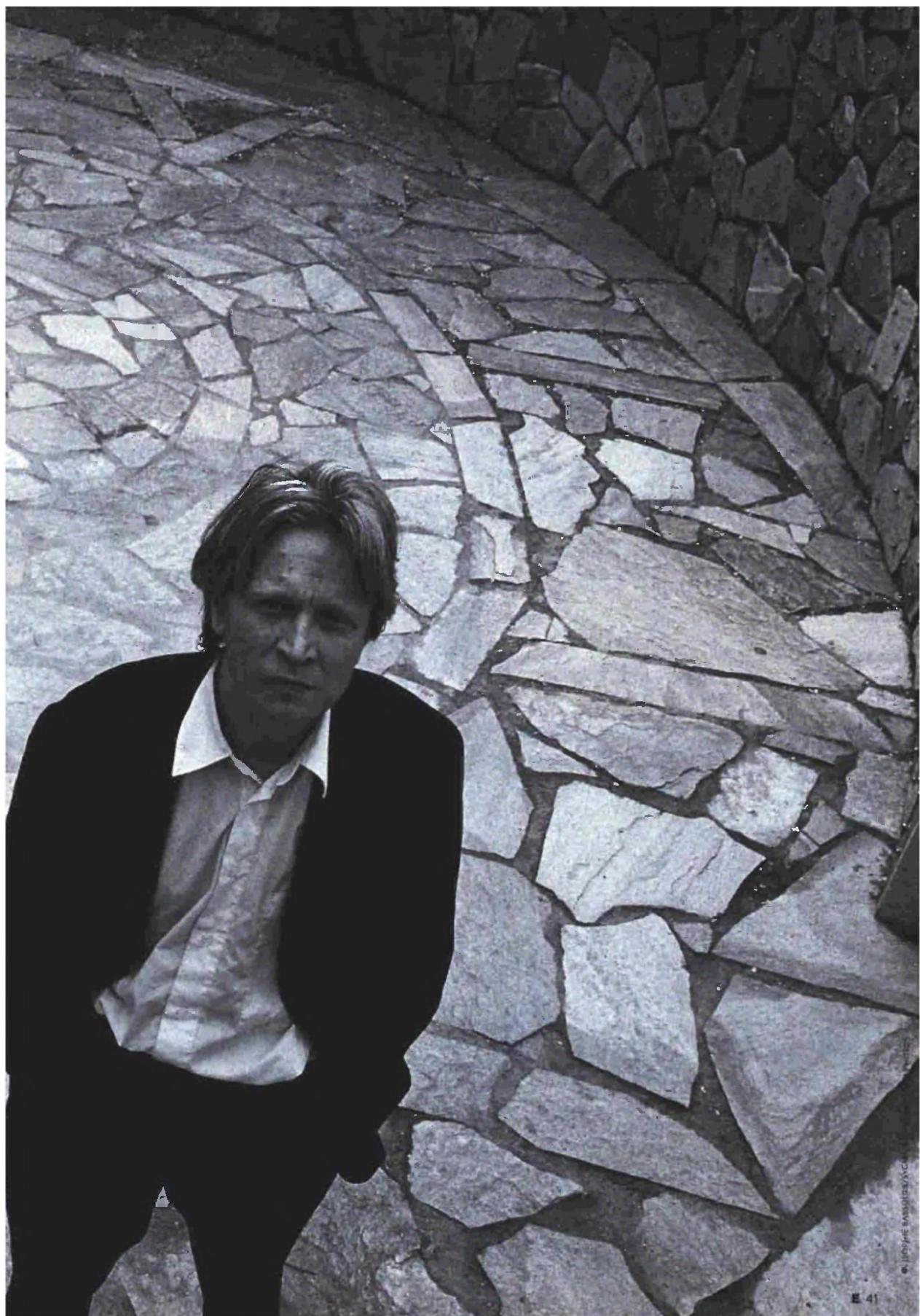
Ο άνθρωπος που αποκάλυψε τη σκοτεινή πλευρά της «πολιτισμένης» Σουηδίας

Οσο ζούσε ελάχιστοι τον ήξεραν. Και πολλοί τον μισούσαν. Μετά τον πρόωρο θάνατό του, το 2004, αναδείχθηκε σε έναν από τους πλέον ευπώλητους συγγραφείς του πλανήτη, ενώ η διαμάχη για την κληρονομιά του (όχι μόνο πνευματική, αλλά και πολύ πολύ υλική) καλά κρατεί. Ομως ο σουηδός Στιγκ Λάρσον δεν ήταν μόνο ένας πολύ καλός συγγραφέας· ήταν και ένας βαθύτατα πολιτικοποιημένος άνθρωπος, ο οποίος αποδόμησε όλα τα στερεότυπα που κυκλοφορούν στον ευρωπαϊκό νότο για την πατρίδα του.

ΚΕΙΜΕΝΟ | ΑΡΙΣΤΟΣ ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ
(aristosg@enet.gr)

Ο Στιγκ Λάρσον στο Παρίσι, τον Απρίλιο του 1995, όταν ήταν σκόμις γνωστός μόνον ως δημοσιογράφος. Αριστερό, το εξώφυλλο της αγγλικής έκδοσης του τρίτου βιβλίου του.

Σκινές από τις ταινίες της τριλογίας «Millennium». Τα όμορφα, ανέκφραστα πρόσωπα δεν είναι ευρήματα του σκηνοθέτη για να πουλήσει εισιτήρια. Είναι τα πρόσωπα μιας χώρας που δεν θέλει να γίνουν γνωστά τα ένοχα και βρομιερά μυστικά της.

STIEG
LARSSON

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80, ο Σπυρίδων Λάρσον και λίγοι σύντροφοί του ίδρυσαν το αντιφασιστικό περιοδικό «Εχρο», με σκοπό να εκθέτουν τα περιστατικά ρατσιστικής και φασιστικής βίας, που η Σουηδία γνώριζε αλλά επέμενε να αποκρύπτει, στα πρότυπα του βρετανικού περιοδικού «Searchlight», το οποίο ήδη από τη δεκαετία του '60 φώτιζε τη σκοτεινή δράση της βρετανικής ακροδεξιάς και κατά την άνοδο των νεοναζί στη δεκαετία του '80 έδωσε δημοσιογραφικές μάχες για να λάμψει η αλήθεια.

Oμέσος αναγνώστης της τριλογίας «Millennium» ή ο μέσος θεατής των ταινιών που βασίστηκαν σ' αυτήν την τριλογία θεωρεί ότι ο συγγραφέας της, ο Σπυρίδων Λάρσον, ήταν κάτι σαν τον «ιδανικό κι ανάξιο εραστή» του Καββαδία, που όλο ταξίδια ονειρευόταν, αλλά τελικά θα είχε ιέναν θάνατο κοινό και θλιβερό πολύ». Εχει δίκιο μόνον ως προς το δεύτερο: ο Λάρσον πέθανε από καρδιά στα 50 του, τον Νοέμβριο του 2004, έχοντας μόλις ανέβει μονομιάς εφτά ορθοφους ώς το γραφείο του, επειδή είχε πάθει βλάβη το ασανσέρι

Αυτός που μέχρι το θάνατό του παρήγαγε διαρκώς κείμενα, τώρα αποτελεί το αντικείμενο μιας εκτενούς βιογραφίας που πρόσφατα κυκλοφόρησε. Η οποία υπογραμμίζει πως εκτός από δραστήριος δημοσιογράφος ήταν και ένας μαχητικός αντιφασιστας, που έβλεπε το σκοτεινό μέλλον της προσοπιτά ανέφελης και καλοφραγνώμενης πατρίδας του. Το βιβλίο, εκτός από τη ζωή ενός εξαιρετικά ενδιαφέροντος ατόμου, μιας προσφέρει και την εικόνα μιας χώρας πην οποία ιδιαίτερα εμείς οι Βαλκανιοί επιμένουμε να θεωρούμε ως μια θαυματουργία και ελευθεριακότητας.

Ο Λάρσον γεννήθηκε το 1954 σε ένα μικρό χωριό, περί τα 500 χλμ. βόρεια της Στοκχόλμης. Με γονείς σοσιαλδημοκράτες (σουηδικού και όχι ελληνικού τύπου), πολιτικοποιήθηκε από μικρός, και στα 18 του εντάχθηκε σε μια φιλοτροπικούς οργάνωση. Αν και αριστερός, δεν δεχόταν τις ιδέες της στρατευμένης τέχνης ή της λαϊκής κουλτούρας, αφήνοντάς τες για πιο... επαναστάτες.

Από μικρός είχε προσήλωθεί στην επιστημονική φαντασία και το 1972 (στα 18 του) αρχίζει να εκδίδει με έναν φίλο του ένα ερασιτεχνικό φαντανεπιστημονικής φαντασίας. Αρχικά το όνομά του ήταν Stig, και το άλλαξε σε Stieg επειδή στην περιοχή του υπήρχε κι άλλος Stig Larsson, επίσης αριστερός και συγγραφέας. Λέγεται ότι τον συνάντησε και παίξανε κορώνα - γράμματα ποιος θα αλλάξει το όνομά του. Παράλληλα με τις δραστηριότητές του στο χώρο της επιστημονικής φαντασίας, ανοίγεται στο χώρο της δημοσιογραφίας, παρότι έχει ήδη αποτύχει στις εισαγωγικές εξετάσεις ενός σχετικού κολεγίου.

Έκανε τη στρατιωτική του θητεία το 1975-76, διότι (αν και απεχθανόταν τη βία) πίστευε ότι μερικές φορές είναι απαραίτητη. Με βάση τις γνώσεις που απέκτησε στο στρατό, έπειτα από έναν χρόνο βρίσκεται στην Αφρική όχι για τουρισμό, αλλά για να συμβάλει στη στρατιωτική εκπαίδευση των αριστερών ανταρτών της Ερυθραίας, οι οποίοι πολεμούσαν να διώξουν τον αιθιοπικό στρατό. Επέστρεψε το 1977 από την Αφρική με προβλήματα υγείας και εγκαταστάθηκε στη Στοκχόλμη, όπου, αφού έπιασε αρχικά δουλειά σε μια χαρτοποιία και μεταπήδησε για λίγο στα ταχιδρομεία, δεν άργησε να βρει δουλειά στο πρακτορείο ειδήσεων ΤΤ, ένα από τα μεγαλύτερα της χώρας. Παράλληλα, έγραφε άρθρα για διάφορα περιοδικά, όπως το ταξιδιωτικό «Vagabond», που τον έστειλε να κάνει τη διαδρομή Μόσχα - Πεκίνο με τον Υπεραιβηρικό. Παρότι οι υπεύθυνοι του περιοδικού δεν ήταν καθόλοι αισιόδοξοι για τι σόδι ταξιδιωτικό κείμενο θα τους έφερ-

νε ένας τροτσιστής συγγραφέας επιστημονικής φαντασίας από τις πρωτεύουσες των «γραφειοκρατών» και των «μασούτων», αυτός τους εξέπληξε με ένα διαμαντάκι 14 σελίδων A4, άψογα δακτυλογραφημένων στη φορητή γραφομηχανή, την οποία λένε ότι δεν αποχωρίζονταν ποτέ.

Αλλά, πέρα από τις εξωτερικές συνεργασίες με περιοδικά ποικιλής ύλης και πέρα από τα παραστατικά διαγράμματα και πίνακες που σκάρωνε στο πρακτορείο ΤΤ, ώστε οι αναγνώστες να καταλαβαίνουν με μια ματιά το ζουμί των οικονομικών άρθρων, τη κύρια δουλειά του Λάρσον βρισκόταν εκτός επαγγελματικής στέγης.

Έχοντας ζήσει από μικρός στους δρόμους, ήξερε από πρώτο χέρι τη βία που καραδοκεί στις σκοτεινές γωνιές των αυγυρισμένων ουσιηδικών χωριών και των λαμπερών πόλεων. Στα 15 του υπήρξε αυτόπτης και αυτήκοος μάρτυρας του βιασμού μιας συνομβολικής του από μια συμμορία μεθυσμένων χωριατόπαιδων και έκτοτε θεωρούσε τον εαυτό του συνυπεύθυνο που δεν είχε βρει το κουράγιο να αντιδράσει. Άλλα από τότε οι αγροίκοι και «μάτσοι» πιτσιρικάδες είχαν πολλαπλασιαστεί, είχαν οργανωθεί και είχαν βρει νέους στόχους: τους μετανάστες και πρόσφυγες από τον Νότο, οι οποίοι ανάμεσα στους πάλλευκους Σουηδούς ξεχώριζαν κυριολεκτικά σαν τη μύγα μες στο γάλα.

Οινεοναζί της Σουηδίας από τις αρχές της δεκαετίας του '80 επιδίδονταν σε μεμονωμένους ξυλοδαρμούς, αλλά και σε δολοφονίες μετανάστων. Και μάλιστα σε μια χώρα όπου το 1986 ο πρωθυπουργός της, ο Πάλμε, δολοφονήθηκε με πυροβολισμούς

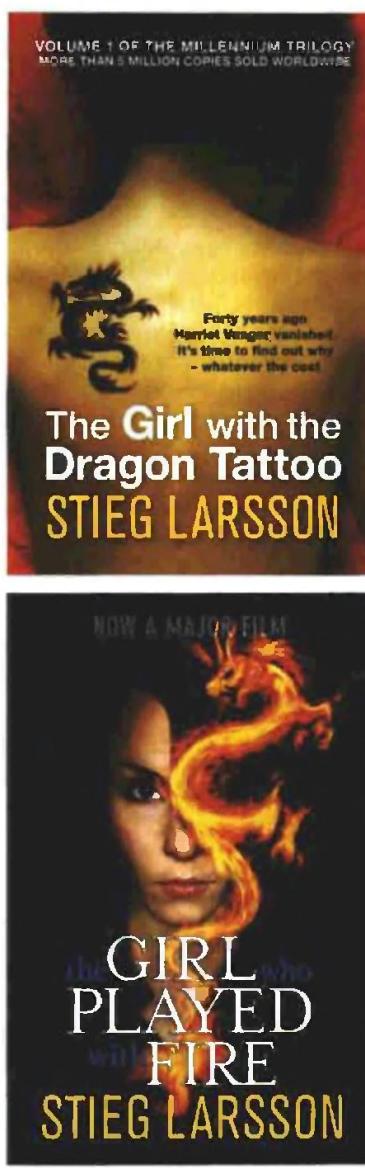
Στα 14 του φορούσε κονκάρδες εναντίον του πολέμου στο Βιετνάμ. Στα 15 του στιγματίστηκε από την αδυναμία του να αντιδράσει στο βιασμό μιας κοπέλας. Στα 23 του εκπαιδεύει αριστερούς αντάρτες της Ερυθραίας στη χρήση όπλων, που μόλις είχε διδαχθεί κατά τη στρατιωτική θητεία του. Και σ' όλη του τη ζωή έγραφε από ταξιδιωτικά άρθρα μέχρι επιστημονική φαντασία, για την οποία πίστευε ότι είναι η σύγχρονη λαϊκή κουλτούρα. Ομως, δεν υπήρξε ποτέ του «χαρτοπόντικας».

εν μέση οδώ και αμέσως το έγκλημα το έριξαν στους μετανάστες, για να παραμείνει δύλιο επί ένα τέταρτο του αιώνα.

Από τις αρχές της δεκαετίας του '80, ο Λάρσον και οι σύντροφοί του άρχισαν επικαινώνια με τους βρετανούς αντιφασίστες που εξεδίδαν το περιοδικό «Searchlight», έναν αληθινό προβολέα ο οποίος φώτιζε τη δράση των άγγλων νεοναζί – όχι μόνο των γραφικών οπαδών του Μόσλει, αλλά και των επικίνδυνων σκίνχεντ, που από τα γήπεδα εξόρμιούσαν στις γειτονίες των Ινδών και Πακιστανών, στην περιφέρεια των μητροπόλεων του Ηνωμένου Βασιλείου. Το «Searchlight» κατέγραφε τα περιστατικά βίας και συχνά αποκάλυπτε την εσωτερική λειτουργία των ναζιστικών πυρήνων, αξιοποιώντας ακόμη και μαρτυρίες δυσαρεστημένων νεοναζί, αλλά και εθελοντών που είχαν διεισδύσει στις ομάδες τους για να τις διαβρώσουν ή και να τις κατασκοπεύσουν εκ των ένδον.

Στα πρότυπα του «Searchlight», ο Λάρσον και οι φίλοι του έφτιαξαν το περιοδικό «εχρό», το οποίο εξέθετε μεθοδικά τα περιστατικά ρατσιστικής βίας που η σουηδική κοινωνία δεν ήθελε να ξέρει – τους εμπρησμάτους ξενώνων, τα μαχαιρώματα, τους νυχτερινούς πυροβολισμούς με σκόπευτρα λέιζερ, τα πάντα. Η μεθοδική καταγραφή και ανάλυση των πληροφοριών που δινόταν σε ολόκληρη την κοινωνία (και όχι με τη μορφή εμπιστευτικών μελετών, οι οποίες θα καταχωνιάζονταν στα ντουλάπια κάποιου αστυνομικού μεγάρου) δεν στάθηκε ικανή να αναχαιτίσει το κύμα της ξενοφοβίας. Ο Λάρσον, όμως, συνέχιζε να στέλνει συστηματικά τα άρθρα του από τα γραφεία του πρακτορείου TT, όπου όλοι γνώριζαν πως ελάχιστες ώρες αφιέρωνταν στην τυπική του δουλειά από την οποία ζούσε. Και συνέχιζε να μαζεύει απειλές από ανώνυμους ακροδεξιούς.

Οπως λέει ένας φίλος του στη βιογραφία του, ο Στιγκ Λάρσον δεν ήταν σοβαρός περί τα οικονομικά. Κάποια στιγμή, αφηγείται ο φίλος του, στις αρχές του 2000, είχαν κάποιες

Διαβάστε Η τριλογία «Millennium» («Το κορίτσι με το τατουάζ», «Το κορίτσι που έπαιζε με τη φωτιά», «Το κορίτσι στη φωλιά της αφίκασ», μτφ. Γιώργος Μαθιδρόπουλος, εκδ. Ψυχογιός).

να πιουν ένα ποτό και η κουβέντα πήγε στην πιθανή συνταξιοδότηση. Ο Λάρσον αποκάλυψε πως δεν έκανε ιδιαίτερες αποταμεύσεις για τα γεράματα, διότι «άμα συνταξιοδοτήθω, θα γράψω τρία–τέσσερα θρίλερ και θα γίνω πολυεκατομμυριούχος!».

Και αυτό ακριβώς έκανε, μόνο που – αντί να ανέβει τη σκάλα προς τον έβδομο ουρανό της επιτυχίας και του πλούτου – ανέβηκε σ' εκείνο τον έβδομο όροφο που τον οδήγησε στο έμφραγμα.

Επειτα από το θάνατό του, η επί πολλά χρόνια σύντροφός του Έβα Γκάμπριελσον ανακάλυψε τρία έσοιμα πολυσέλιδα αστυνομικά μυθιστορήματα, τα οποία εκδόθηκαν και τον ανέδειξαν μετά θάνατον στον δεύτερο πιο ευπώλητο συγγραφέα παγκοσμίων! Πρόκειται για τη γνωστή τριλογία «Millennium» – τρία αστυνομικά έργα που θα μπορούσαν να είχαν χαρακτηριστεί γοτθικά εάν δεν διαδραματίζονταν στην υπέροχη σημερινή Σουηδία.

Φυσικά, η επιτυχία έφερε συρράξεις. Η οικογένειά του διεκδίκησε και κέρδισε τα ποσοστά από τα πνευματικά δικαιώματα και τις πωλήσεις των βιβλίων και των ταινιών, ενώ η σύντροφός του έμεινε στον άσο. Η διαμάχη συνεχίζεται. Μια διαθήκη του που ανακαλύφθηκε στα προσωπικά του χαρτιά, συνταγμένη από το 1977 (όταν έφευγε στην Αφρική για να βοηθήσει τους αντάρτες της Ερυθραίας), κηρύχθηκε νομικά άκυρη διότι δεν έφερε την υπογραφή κάποιου μάρτυρα. Υστέρα από καιρό έγινε γνωστό ότι στον φορητό του μπολογιστή, ο οποίος είχε αντικαταστήσει τη λατρεμένη του γραφομηχανή, βρέθηκαν τημπελή έργα και προσχέδια άλλων. Και το κομπιούτερ αυτό ανήκει πλέον στη σύντροφό του.

Το μόνο σίγουρο είναι ότι όλο αυτό το χάος ο Λάρσον δεν το βλέπει από κάπου ψηλά και γελάει, γιατί ποτέ δεν πίστεψε σε δλλους κόδσους. Άλλα μόνο σ' αυτόν εδώ – που ήθελε να τον κάνει καλύτερο, δικαιότερο και ασφαλέστερο για όλους. ■